גליון מס': 533 | ויצא
י"א כסלו תשפ"ז (21/11/26)

בית נאמן

שיעורו של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל

בבית הכנסת "אהבת התורה – איש מצליח" רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

שנת תש"ע

נושאי השיעור:

שיעור במשנה "תפלת השחר עד חצות"

זמני תפלת שחרית, מנחה וערבית

א. כשמרן כותב "יש מי שאומר". ב. כללי השלחן ערוך. ג. באיזה פרק גמרא להתחיל עם הקטנים. ד. מה זה עיון? ה. 'יַיִם' זה נקרא "ריבוי זוגי". ו. בדבר אחד כל הלוחות שוים – חצות. ז. "הואיל ותנן בבחירתא כוותיה" – מסכת עדויות. ח. עד מתי זמן תפלת שחרית? ט. תפלת מנחה בבין השמשות בימי החול ובערב שבת. י. אם יתפלל כשיודע שיסיים מנחה אחר בין השמשות. יא. זמן "פלג המנחה". יב. עדיפות מנחה קטנה על מנחה גדולה. יג. "תפלת הערב אין לה קבע". יד. תפלת ערבית רשות או חובה. טו. אשה, לאכול לפני ערבית.

נושאי ההערות: א. נפל חלב בתוך קדירה של עוף. ב. דרך לשון ארמית – 'פְּלַג', 'דְּקַל', 'נְשַׁר', 'פְּסַל'. ג. ההבדל בין 'בחצות ל'כחצות', בין 'באמרם' ל'כאמרם' וכיו"ב. ד. כשיש קרי וכתיב, קוראים כמו הקרי. ה. עמוד השחר של חב"ד. ו. ניקוד שם מסכת 'עדיות'. ז. אברהם אבינו ע"ה. ח. האם חצי שעה שמחכים אחרי חצות בשביל מנחה גדולה צריך להיות חצי שעה זמנית או חצי שעה שוה.

כשמרן כותב "יש מי שאומר"

א. [1] אמרו שהעולם רוצים ללמוד עיון, לכן נתחיל בעיון, ונשאיר רבע שעה או עשרים דקות בשביל תהלים. כדי שלא נהיה בלחץ, נתחיל לדבר על גמרא. דרך אגב, היה פעם חכם **אחד מהרמי"ם של הישיבה** (הגאון רבי אליהו מאדאר שליט"א) **שכתב** (בקובץ ויען שמואל תשס"ב סי' כ"ח, וכעת נדפס בספרו אמרות טהורות ח"ב סי' כ"ח) **כשמרן אומר "יש מי שאומר" זה לא ברור לו שההלכה ככה, אלא הוא מסופק. לא כמו שאומרים ש"יש מי שאומר" זה ברור לו, אבל הוא כתב ככה כי הוא מצא את זה בספר אחד.** יש סייעתא לזה, אבל אני מניח שהוא ראה אותה. מגן אברהם סוף סימן תרע"ז (ס"ק י"ב) כתב למה מרן כתב "יש מי שאומר" לגבי נרות חנוכה שאם נשאר שמן של חנוכה, צריך לעשות לו מדורה ושורפו, "ואם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו, **יש מי שאומר** שאין להוסיף עליו כדי לבטלו". ומקשים שמרן ביו"ד (סי' צ"ט ס"ו) פסק שבאיסור דרבנן אפשר להוסיף, אז מה הבעיה כאן? המגן אברהם כתב "ולכן כתב כאן ויש מי שאומר", **משמע שיש מי שאומר אליבא דמגן אברהם פירושו שהוא מסופק.** אמנם אחר כך תירץ, אבל זה תירוץ חריף, אבל רוב האחרונים פוסקים שבאמת לדעת מרן ביורה דעה כאן מותר. אז למה כתב כאן יש מי שאומר? כי הוא מסופק. מה זה "יש מי שאומר"? ראיתי דעה כזאת, והיא כרגע נראית לי פליאה, תעיינו בזה, כשהגיע ליורה דעה ושם זה סוגיא בדוכתא, פסק שמותר[2].

כללי השלחן ערוך

ב. אבל יש קצת דחיה לזה, כי בימי המגן אברהם הכללים של "סתם ויש" וכללים כאלה, לא היו ברורים כל כך. מגן אברהם הקשה פעם – ולא רק הוא, אלא גם הש"ך ואחרים הקשו – למה מרן מביא במקום אחד דעה אחת לבד, ובמקום אחר מביא אותה בשם "סתם, ויש אומרים". אם כאן סתם ויש אומרים, למה שם לא הבאת ויש אומרים? וזו קושיא שהקשה אותה הרמ"א בסימן ש"ז (ס"ה) ברמז (כתב "ולקמן סימן תקפ"ו כתב להתיר"), ומגן אברהם ושפתי כהן ועוד אחרים, אחר כך הרב חיד"א דחה את כולם בתשובה אחת, והוא כתב כשיש סתם ויש, פירוש שהלכה כמו הסתם ונגמר הסיפור. יש לזה לא מקור אחד ולא שנים, יש לזה עשרים מקורות. יש ביחוה דעת ח"א עמ' קפ"ה (עמוד קפה, מי שישכח את זה ישתה קפה ויזכור...) יראה שמה כמה ציונים לזה, ובגליון הוספתי בעפרון ובעט לכל אורך הדף מקורות לזה (מי שירצה פעם, ניתן לו אותם). [ועיין בקובץ המשביר ח"ד עמ' קכ"ח, מקורותיו של מרן רבנו זצ"ל בזה. **המערכת**]. אז יכול להיות שבזמן המגן אברהם זה לא היה ברור [הכלל של "יש מי שאומר"], ולעולם אחר כך ברורים הכללים, "יש מי שאומר" הלכה כמותו. **אבל הכלל הזה לא ברור כלל ועיקר, "יש מי שאומר" מראה שמרן לא ברור לו הדין, לכן אי אפשר להחליט תמיד, אולי לפעמים לא מצאו פירכא לדין, אבל זה סייעתא.** מי שכתב את זה בויען שמואל, שיוסיף עוד "ועיין עוד למגן אברהם סימן תרע"ז". "**עזרת** אבותינו אתה הוא מעולם", זה הסימן – סוף סימן תרע"ז.

באיזה פרק גמרא להתחיל עם הקטנים

ג. עכשיו נלמד פרק "תפלת השחר". **בחוץ לארץ התחילו התלמידים במסכת ברכות** במקום שמתחילים כאן פרק "אלו מציאות", מר זוטרא איגניב כסא דכספא, ראה איזה תלמיד, אמר "היינו הוא דלא אכפת ליה מממונא דחבריה" (ב"מ דף כ"ד ע"א). להתחיל אתם מילדות על ממון ועל כסף, ועל ממון וכסף יותר מדאי, אחר כך כל הכסף הלך לאיבוד... תלמד קצת תפלה וקצת יראת שמים, אז לומדים בהתחלה פרק "תפלת השחר", פרק "אין עומדין", פרק "מאימתי" קצת קשה להם, אבל היו קוראים גם כן, למדנו קצת מזה. אבל טוב ללמוד ככה, ולא תגידו שזו המצאה של הספרדים, לא, חושבים שכל דבר ספרדי אין לו ערך. **ככה למדו הראשונים! אם היינו רואים את הרי"ף מלמד תלמידים ככה, היינו אומרים משהו?!** הרי"ף כותב בתשובה (בסי' רכ"ג) על חבורה שהתחילו ללמוד [ולא למדו לפני כן גמרא] והתחילו מסכת ברכות. והרמב"ן ככה כותב בהקדמתו למלחמות ה', אמר מה השאיר לו בעל המאור להרי"ף [כלומר רבי זרחיה הלוי שהשיג הרבה השגות על הרי"ף]? כל דבר שאומר מקשה עליו, השאיר לו רק "דברים פשוטים למתחיל פרק אין עומדין". לא אמר "למתחיל פרק אלו מציאות", אלא פרק "אין עומדין". [וע"ע במבוא לספר ארים נסי ב"מ ח"א]. פרק אין עומדין זה פרק קל, **אבל גם בפרקים הקלים לכאורה יש מה ללמוד, יש מה להתבונן, יש מה להבין, כל מלה ברש"י יש לה עיון.**

מה זה עיון?

ד. מה זה עיון? מה ההבדל

1. הערת המערכת: בשנת התש"ע בקשו **ממרן רבנו הגדול זצ"ל** למסור מדי פעם בהיכל ישיבתנו הקדושה שיעור עיוני לכלל תלמידי הישיבה, ונענה לזה רבנו ומסר שיעור אחת לזמן בעניינים שונים, וכעת הגיעו לידינו ע"י קו 'בית נאמן' ותודתנו נתונה להם, שיעור זה הוא הראשון בסדרה ובעה"ו נביא בהמשך השנה עוד מהשיעורים בסדרה זו ויהי נועם ה' עלינו אכי"ר. [בשיעור זה הבאנו רק חצי מהשיעור הראשון לפי ארכו, ובע"ה בל"נ נביא בהמשך את סופו].

2. מה מותר? למשל, אם **נפל חלב בתוך קדירה של עוף**, ובשר עוף בחלב מדרבנן, אז **לפי מרן** (הרמ"א מחמיר) מותר להוסיף על הקדירה של העוף אם אין בה ששים כנגד החלב. לכן **מותר להוסיף עוד מים ועוד תפוחי אדמה ועוד מרק עד שיהיה בה ששים, והחלב יתבטל.** הרי אין מבטלין איסור לכתחילה? כאן הוא כבר התערב, וזה איסור דרבנן, לכן מותר להוסיף. פעם **הרב עובדיה** שיחיה בשנת תשל"ג, שמעתי שאמר **שאם קרה דבר כזה לאשכנזי, יתן אותו לספרדי שיוסיף עליו ששים ויאכל.** עם אחד אנחנו, לפני דעתנו זה מותר.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם: 16:03	17:16	17:55
ת"א: 16:19	17:17	17:51
חיפה: 16:06	17:15	17:49
ב"ש: 16:20	17:18	17:53

כל המכירות שמופיעות ב"בית נאמן" מסייעות לקבלת העלון במייל: https://ybt.wp4.me/BNK
לחסויות, להפצה, להנצחות ולקבלת העלון לפנות לפקס 077-3179532 >>> מייל: bait.neheman@gmail.com
טלפון: 08-6727523 | 052-7130554 עורך: הרה"ג רבי משה חדאד שליט"א. עורך ראשי: הרה"ג רבי אלעד עידאן שליט"א

050-2738856 | 054-7615757 | 052-7130554

בזכותך! עוד אנשים יזכו ללמוד ב'בית נאמן'
לתרומות והנצחות 08-6727523 או 052-7130554

בין עיון ובין לימודים אחרים? בשיטה אחרת אתה לוקח את רש"י או את הרמב"ם או את הגמרא, ותפרש מה שנראה לך. המלים לא הולכות טוב? נמעך פה קצת, נסדר פה קצת, "עד ירכה עד פרחה מקשה היא" (במדבר ח' ד')... כמו שאדם מכה בפטיש, הלשון יסבול בדוחק, או שבכלל לא מרגישים בלשון. לא ככה! **אם אני מרגיש בלבי "באובנתא דלבאי"** (מגילה דף כ"ד ע"ב) **שבמלים כאן אי אפשר להעמיס את ההסבר, אז אני לומד דבר שהוא לא אמת!** התורה "אמת כתיב בה". אם המלים מכילות את הכוונה, אין הכי נמי. אם הלשון הולך טוב, אין הכי נמי. אבל אם יש דוחק ועוד דוחק, **רש"י לא יודע לכתוב שאתה מלמד אותו לכתוב?! רש"י יודע להסביר את עצמו יפה מאד, וכן תוספות, וכן הרמב"ם**, יש חכמים מאוחרים שהשפה שלהם קשה, אין הכי נמי[3], לא כל החכמים מדייקים. **אבל כשאתה לומד גמרא צריך לדייק בכל מלה וכל אות ולהבין, ולא דיוק כזה שטחי, שטחי זה לא עיון, שטחי זה "מרחף על פני המים"... והדיוק נלמד מרש"י, כל מלה וכל ביטוי צריך להבין אותו.** אז מתחילים בלי נדר.

פירוש תיבת 'חצות'

ה. **תפלת השחר עד חצות, רבי יהודה אומר עד ארבע שעות. תפלת המנחה עד הערב, רבי יהודה אומר עד פֶּלֶג המנחה**[4]**. תפלת הערב אין לה קבע, ושל מוספין כל היום, רבי יהודה אומר עד שבע שעות.** "תפלת השחר - שחרית - עד חצות". **המלה "חצות" אצל חכמים פירושה שם עצם**, חצות זה חצי. אבל רש"י אומר בפרשת בא (שמות י"א, ד') שלפי הפשט - ככה **רש"י אומר - "כחצות הלילה" זה לא שם עצם, אלא זה שם פועל "כהחצות הלילה" - כהחלק הלילה**, בשעה שהלילה נחלק. מה כוונת רש"י? אתה לא יכול לומר "השעה חצות והנה החדשות"... לא, **חצות זו פעולה**, "כחצות" כמו "כעלות גדיש בעתו" (איוב ה', כ"ו), "בחרות אפם בנו" (תהלים קכ"ז, ג'). **מרש"י נראה שהתכוון בזה להרויח את הקושיא של הגמרא** (לעיל) בדף ד' (ע"א). אומרת הגמ' מה זה **"כחצות** הלילה אני יוצא בתוך מצרים"? "**ב**חצות" מיבעי ליה! אלא משה רבנו אמר, אם אני אגיד "בחצות", יבואו המטומטמים שמה, מאיפה יש להם שעון? אין להם כלום, אז הם משערים בערך. יאמרו: אה, משה רבנו פספס חמש דקות, עשר דקות. אז אמר "כחצות" - בערך, תעזבו, בלי קושיות. ורש"י אומר ש"כחצות" לא פירושה רגע ששמו חצות, אלא פירושה בשעה שהלילה נחלק לחלקים, בשעה שהלילה נחצה לשתים[5]. אבל בלשון חכמים "חצות" זה שם דבר. איך נקרא חצות של חכמים? "חצות היום" או "חצות הלילה" לפי העניין, ובלשון התורה הוא נקרא "צהריים".

'יַיִם' זה נקרא "ריבוי זוגי"

ו. **למה נקרא צהריים? כי 'יַיִם' זה נקרא "ריבוי זוגי". מה זה ריבוי זוגי? כאשר אתה מחלק דבר לשני חלקים בדיוק.** למשל, 'שמים' למה נקראים ככה? כי כל מקום שאתה עומד בכדור הארץ אתה רואה חצי השמים למעלה וחצי למטה, מאה ושמונים מעלות. (אתה רואה מהשמים אולי חסר עשירית של מעלה בגלל כדור הארץ שהוא מכסה לך מעט, אבל בדרך כלל אתה רואה כל חצי העיגול), לכן נקרא 'שמים'. וכן 'מספריים', 'ידים', 'עינים', זה נקרא ריבוי זוגי. 'צהריים' פירושו של דבר שחצי היום מהבוקר (או מהזריחה) עד הצהריים, בדיוק כמו מהצהריים עד השקיעה, זה צהריים.

נקודת חצות

ז. לכן בכל הלוחות תמצא ביניהם סתירות בלי סוף, בפרט בדעות האחרונות [בדורות האחרונים], כל מיני ספקות מתי עמוד השחר וכו'[6], כל לוח יש לו חשבונות משלו, כל אחד יש לו שיטה משלו. אבל **בדבר אחד כל הלוחות שוים - חצות. חצות היום והלילה שוים.** למה חצות היום והלילה תמיד באותו רגע? משום שהיום והלילה הם עשרים וארבע שעות, חצי מהיום וחצי מהלילה זה שתים עשרה, לכן אותו רגע שיש בו חצות היום, כעבור שתים עשרה שעות באותו רגע בא חצי הלילה, בזה כל הלוחות שוים, אין ביניהם הבדל. **ואת זה כל אחד ואחד יכול לבדוק גם בזמנם, אתה לוקח מקל ותוקע אותו באדמה ומודד את הצל**, בשעה שמונה הצל ארוך מדאי, בשעה תשע פחות, בשעה עשר פחות, **בשעה שתים עשרה** (האמתית, לא שתים עשרה של השעון, אלא שתים עשרה שכתוב בלוח - חצות היום והלילה), **זה הצל הכי קצר במשך היום. אם הוא הכי קצר, זה סימן שהשמש עומדת מעל הראש** (אמנם היא נטויה מעט כי אנחנו לא נמצאים בקו המשוה), **וזה הרגע של חצות בדיוק.** אמנם הגמרא אומרת (פסחים דף צ"ד ע"א) שבחצי שש וחצי שבע, החמה עומדת בראש כל אדם. דהיינו חצי שעה לפני הצהריים וחצי שעה אחר הצהריים החמה עומדת בראש, כלומר אי אפשר להבחין את הצל, אבל גם בזה אפשר לעשות. איך עושים? אתה רואה מתי הצל הגיע לתכלית הקיצור שלו, אתה רושם את השעה. אחר כך אתה יושב ובודק ובודק מתחיל להתארך, אז זהו, עד כאן, תקח את הזמן הזה, תחלק אותו לשתים, ותדע זה חצות, זה הצהרים.

"הואיל ותנן בבחירתא כוותיה" - מסכת עדויות

ח. **"רבי יהודה אומר עד ארבע שעות"** - כלומר עד שעה רביעית. והגמרא שואלת האם ארבע שעות פירושו שיגמרו ארבע שעות, דהיינו אם נאמר משש עד עשר נאמר בעשר, או נאמר עד תחילת שעה רביעית - עד תשע? [והגמרא העלתה שהכוונה עד סוף שעה רביעית, דהיינו עד עשר]. וההלכה נפסקה בגמרא כמו רבי יהודה. למה? **"הואיל ותנן בבחירתא כוותיה"**. מה זה בחירתא? המסכת הכי מובחרת, מה המסכת הכי מובחרת? עדיות[7]. **למה מובחרת? הרי אין בה גמרא, אין בה פלפול, אין בה שום דבר? אלא כשאתה מעיד, כל הפלפולים סרו.** בא מישהו והעיד: שמעתי מדורות קודמים שככה עשו, זהו. כשאתה לא מעיד, ואתה אומר דבר בשכל, גם אם הסכימו לזה, מחר יבוא מישהו שיש לו קושיא והופך את הכל. לכן "עדיות" נקראת בחירתא "ותנן בבחירתא כוותיה". אז הגמרא פסקה הלכה כמו רבי יהודה, ובכל זאת הרי"ף אומר (דף י"ח ע"א מדפי הרי"ף) שאם עברו ארבע

---

3. פעם כתב **הרב חיד"א** בברכי יוסף (סימן תל"ד סק"ג) שהרמ"א אומר **שהמלים "כל חמירא כוללת חמץ ושאור**, ואם אומר אותה **בלשון הקודש** אין צריך לפרש חמץ ושאור. אז הקשו מה זה "לשון הקודש"? חמירא זה בארמית. אז הרב חיד"א כותב בעדינות - אם זה היה לשון הרמב"ם היינו מקשים, כי הרמב"ם מדייק, וזה לא לשון הקדש, זה ארמית. אבל הרמ"א לא התכוון בדיוק לשון הקדש, אלא כל דבר שהוא לא באידיש נקרא לשון הקדש, עברית וארמית נקראים לשון הקודש, מה תדייק שזה לא לשון הקדש?!

4. יש אומרים "עד **פֶּלֶג** המנחה", אבל המסורת שלנו **"פֶּלֶג המנחה" וככה דרך לשון ארמית - 'פֶּלֶג', 'דֶּקֶל', 'נֶשֶׁר', 'פֶּסֶל'** - "פֶּסֶל היוצא מן הסוכה" (סוכה דף י"ד ע"ב), פעם קראנו בטעות "פֶּסֶל היוצא מן הסוכה"... פסל בתוך הסוכה? רחמנא ליצלן... לא, זה 'פֶּסֶל', כלומר חתיכת עץ שיוצאה מן הסוכה החוצה, אז כאן זה 'פֶּלֶג המנחה'.

5. אבל אני צריך לעיין, כי נדמה לי שגם אם נפרש כמו רש"י, עדיין הקושיא במקומה למה כתוב 'כחצות' ולא 'בחצות'. הרי ניקח דוגמא, מה ההבדל בין "ויהי **כ**אמרם אליו יום ויום" (אסתר ג', ד'), או "**ב**אמרם"? כתוב "באמרם" וקוראים "כאמרם". יש כאלה שקוראים פעמיים, אבל אין דבר כזה, **כשיש קרי וכתיב, קוראים כמו הקרי.** אם נקרא את כל הקרי והכתיב כולם, אוי ואבוי מה שאתה עושה... תקרא פרשת כי תצא "נער נערה", "נער נערה", נו, תחליט נער או נערה?... מה אתה קורא? אין דבר כזה. מרן אומר (סי' קמ"א ס"ח) כשיש "קרי וכתיב" קוראים רק כמו הכתיב, ופעם היה חזן אחד שהתעקש לקרא "ישגלנה" ולקרא "בעפולים", דברו אתו, נזפו בו והוא לא רצה לשמוע, אז נידו אותו והורידו אותו מהתיבה. ומרן כותב את הרבנים שנדו אותו. לכן הולכים אחרי הקרי. בדרך כלל כשיש קרי וכתיב, הפשט כמו הקרי.
ומה ההבדל בין "באמרם" שכתוב ובין "כאמרם" שקוראים? מה זה משנה בי"ת או כ"ף? ההבדל הוא ככה, הבי"ת הכוונה באותו רגע בדיוק, והכ"ף הכוונה אחר כך, אם תאמר "**ב**אמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם" משמע שאמרו לו: מרדכי, תשתחוה להמן, והוא לא שמע. לא ככה, אלא אמרו לו "מדוע אתה עובר את מצות המלך" (שם פסוק ג')? אמר: בסדר, בסדר. והנה עבר המן, כולם משתוים ומרדכי זקוף. אז "כאמרם" לא הכוונה בשעה שאמרו, אלא כאשר אמרו, שמו לב שאחר כך לא שמע אליהם. אמרו לו: תשמע, עכשיו הגנרל המן עובר, אתה מוכן להשתחוות? סימן להם: ממ, ממ, אני מברך ברכת המזון... אחר כך עבר המן והוא לא משתחוה. זה "כאמרם". אז הכתיב לא כמו הפשט, והקרי כמו הפשט. הנה דוגמא אחרת - "ויהי **ב**צאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני" (בראשית ל"ה, י"ח) כאן כתוב בבי"ת וקוראים בבי"ת, למה כתוב ככה? כי אם תאמר "**כ**צאת נפשה" כלומר אחרי שיצאה נפשה, אחר כך קראה אותו בן אוני? איך נאמר ככה? היא נפטרה. אלא "בצאת נפשה" - ברגע של היציאה. וכן "**כ**שמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה" (שם כ"ז, ל"ד) - אחרי ששמע צעק, לא ברגע ששומע. קודם כל תשמע ותקשיב, אחרי ששמע מתחיל לצעוק, זה "**כ**שמוע" בכ"ף. אז הפסוק אמר "**כ**חצות", אפילו נפרש "**כ**חצות" הכוונה שם הפועל - בשעה שהלילה נחצה, יכולה התורה לומר "בחצות". לכן דרשת חכמים במקומה, שמשה רבנו לא רצה לומר "בחצות" בדיוק כמו שכתוב אחר כך "ויהי **ב**חצי הלילה" (שמות י"ב, כ"ט), כי האיצטגנינים של פרעה יטעו. [ועיין בספר סנסן ליאיר בחידושי מגלת אסתר שם, ובחומש בית נאמן שמות שם].

6. עמוד השחר של חב"ד שעתיים שעתיים וחצי לפני הזריחה, יש אז חושך ואפילה. **הרב עובדיה** (שיחיה) אומר: זה "עמוד **השחר**"?! זה שחור זה... איזה שחר? יש להם סייעתא בזוהר פרשת וישלח (דף ק"ע ע"א) שאומר "שחר - קדרותא דצפרא", השחרות של הבקר. אבל זה לא הפשט, הם עושים חמשה מילין, וכל מיל עשרים וארבע דקות, ועושים את זה זמניות, אז יוצא עמוד השחר שעתיים וחצי לפני הזריחה, הכל אז חושך ואפילה. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ד חאו"ח סי' כ'].

7. אנחנו אומרים 'עֲדֻיּוֹת' והאשכנזים אומרים "עדוּיוֹת". יתכן שהם צודקים, למה? כי 'עדות' זה כמו: 'מלכות' - 'מלכויות'. 'גלות' - גליות'. אז 'עדות' - עדויות. יש כאלה שכותבים 'עדויות' עם וי"ו. ולמה אנחנו אומרים 'עדיות'? כי מעולם לא ראינו בשום מקום בגמרא שכתוב 'עדיות' עם וי"ו אחרי הדל"ת, אז יכול להיות שכך היתה מסורת לומר 'עדיות'.

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת **שולמית** ברכה טובה תחי' בת הרבנית **אסתר** (חיה) **לויזה** ע"ה.

לע"נ אבי הישיבה הרה"צ **רבי בנימין הכהן בן מבירכה** זצ"ל

שעות, אפשר לסמוך על תנא קמא ולומר "תפלת שחרית עד חצות".

יצר הרע מזמזם לו באוזן

ט. בשבט מוסר אומר מה היצר הרע לאדם שרוצה להמשיך לישון, בלילה הוא ישן מאוחר, עד ארבע שומע כל מיני דברים (גם דברים טובים, יש כל מיני רבנים שדורשים בלילה), שעון ביולוגי הפוך... עד ארבע בבוקר מספרים סיפורים ומוסרים, ואחר כך נרדם לאור המוסרים היפים האלה. קם בתשע ואומר: נו, עוד לא ישנתי אפילו שש שעות, בן איש חי אמר (ש"א פרשת וישלח הלכה א') לישון שש שעות... בעשר בקושי מתחיל לזוז. מה יש לעשות? צריך שמונה שעות... אז יצר הרע מזמזם לו באוזן (ככה כתוב בשבט מוסר): "תישן, תישן, תפלת השחר עד חצות"... איך זה, הרי ההלכה כמו רבי יהודה? אלא **ההלכה היא שאם עברו ארבע שעות, בדיעבד יכול להתפלל רק את העמידה. בקריאת שמע וברכותיה הפסיד את הברכות, קורא קריאת שמע בלי ברכה, או קורא אותם בלי שם ומלכות.**

תפלת מנחה בבין השמשות בימי החול ובערב שבת

י. ומה אפשר ללמוד מזה? לגבי מנחה בבין השמשות. יש ויכוח גדול בזה. יש מי שאמר שמה **שאנחנו הספרדים רגילים להתפלל מנחה [גם] בבין השמשות** - וככה כותב בן איש חי ש"א פרשת ויקהל הלכה ט', וככה נהגנו גם בתונס וגם בג'רבא - **אם שקעה החמה, יש לך שלוש עשרה דקות וחצי** (ככה הרב עובדיה שיחיה פוסק בשו"ת יבי"א ח"ז חאו"ח סי' ל"ד), **ולמעשה אפשר להקל עד שבע עשרה דקות,** (זה תלוי כמה זה בין השמשות. עיין בשו"ת בית נאמן ח"א חאו"ח סי' כ"ח ובספר ה' נסי ח"ב חלק השו"ת סי' ו'), כל זה בא בגלל תשובת שאגת אריה (סי' י"ז). כלומר, הרב שאגת אריה לפני מאתים שנה כתב שאפשר להתפלל בבין השמשות, ונמשכו אחריו הספרדים. לא נכון! **הספרדים לומדים שאגת אריה, אבל לא משנים מנהג בגלל שאגת אריה! אלא זה מנהג קדום לפני ארבע מאות שנה, ואולי לפני כן.** כתוב את זה בספר "מנחת כהן" (פימינטיל, חי באמשטרדם לפני ארבע מאות שנה, ספר מאד נפלא), הוא כותב (בקונטרס מבוא השמש מאמר שני פ"י) בפשיטות להתפלל בבין השמשות. מדוע בבין השמשות? כי בין השמשות ספק יום ספק לילה, ולדעת רבנו תם הוא יום גמור. אע"פ שאנו לא מצרפים דעת רבנו תם לספק ספיקא כמו שהסברתי פעם [עיין בשו"ת בית נאמן ח"א חאו"ח סי' כ"ה-כ"ח באורך], אבל לגבי תפלה "תפלה רחמי היא". כמו שאצלנו כאן הגמרא פסקה כמו רבי יהודה עד ארבע שעות, ופסקו הרי"ף והרמב"ם (פ"ג מהלכות תפלה ה"א), והרא"ש (ברכות פ"ד סי' א'), ומרן (סי' פ"ט ס"א) שאם עברו ארבע שעות יכול להתפלל. שמע מינה שבענין תפלה אפשר להקל. **לכן אם אדם לא הספיק להתפלל מנחה בפני השקיעה, מותר להתפלל מנחה אחרי השקיעה. בערב שבת אם ירצה לעשות ככה, יאמר לפני מנחה - אם מתפלל ביחיד** (עי' שו"ע סי' רס"ג סט"ו) **- "בואי כלה בואי כלה". כי אם לא יאמר "בואי כלה", ביטל בידים את תוספת שבת.** לא עשית תוספת שבת ואתה מתפלל מנחה, במה ניכרת שבת? שלא עשית מלאכה? לא, צריך לקבל ממש. אם אדם נרדם בשעה שלפני השקיעה, יאמר: קבלתי שבת בחלום?! "בחלומי הנני עומד על קבלת שבת, והנה מן היאור עולות שבעה ימים" (ע"פ בראשית מ"א ב')... אין דבר כזה. צריך אדם לקבל שבת. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ד חאו"ח סי' נ"א]. לכן לפני תפלת מנחה תאמר "בואי כלה", ככה הדין. זה ביום ששי, וכן בשאר הימים מותר להתפלל מנחה אחרי השקיעה כל זמן בין השמשות. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"א חאו"ח סי' כ"ה וח"ד סי' מ"ג].

להתפלל כשיודע שיסיים מנחה אחר בין השמשות

יא. יש שאלה ברב פעלים (ח"א חאו"ח סי' ה') אם אדם יתפלל והמנחה נמשכת הלאה, כלומר [יתחיל] לפני [שיעבור] בין השמשות אבל באמצע התפלה של העמידה יעבור בין השמשות, הוא יוכל להתפלל או לא? אז מישהו פעם אמר לי שיש לזה ראיה מתוספות. איזה תוספות? בברכות דף ז' (ע"א) הגמרא אומרת שלבלעם יש רגע אחד לקלל[8], ותוספות שאלו מה יכול בלעם הרשע לומר ברגע הזה? מה הוא יכול להגיד? ואמרו שיכול לומר "כַּלֵם" יסתכל על ישראל בעין רעה שלו ויאמר "כלם"[9]. ותירוץ שני, שאם הוא התחיל את הקללה ברגע של הזעם, יכול להמשיך. אז מי שהביא לי את הראיה (מסתמא אינה שלו) אמר: אם זה לגבי קללה, קל וחומר לטובה. "מדה טובה מרובה ממדת פורענות" (סוטה דף י"א ע"א), אז ודאי אם אדם התחיל בזמן, הוא יוכל להמשיך אחר כך, אבל אי אפשר לסמוך על זה. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ד סימן מ"ג אות ו'].

זמן "פלג המנחה", ועדיפות מנחה קטנה על גדולה

יב. **"תפלה המנחה עד הערב".** מה זה עד הערב? עד חשיכה. אם ניקח ש"חשיכה" פירושו עד השקיעה, אז בבין השמשות [מותר להתפלל בו] מכח ספק ספיקא, ואם נקח ש"חשיכה" הכוונה ממש עד צאת הכוכבים, אז ההיתר עוד יותר פשוט. **"רבי יהודה אומר עד פלג המנחה".** מה זה פלג המנחה? הגמרא מסבירה בעמוד הבא שלוקחים מנחה קטנה, מנחה קטנה בתשע שעות ומחצה, תשע שעות ומחצה פירושן שלש וחצי, ניקח יום רגיל שהזריחה בשש והשקיעה בשש, חצות בשעה שתים עשרה, אז **מנחה גדולה בשעה שתים עשרה וחצי**[10]. המשנה כאן לא מדברת על מנחה גדולה, אלא מדברת על מנחה קטנה. **מנחה קטנה מתחילה בתשע שעות ומחצה עד שעה שתים עשרה**, תשע שעות ומחצה עד שתים עשרה זה שעתיים וחצי, חצי מזה ["פלג המנחה"] זה שעה ורבע, לכן הגמרא אומרת בעמוד ב' אחת עשרה שעות פחות רביע, דהיינו משעה רבע לחמש זה פלג המנחה. עכשיו **יש לי פה שאלה, כתוב "רבי יהודה אומר עד פלג המנחה". איזו מנחה? הרי יש לנו שתי מנחות, מנחה גדולה ומנחה קטנה, צריך רבי יהודה לומר "פלג מנחה קטנה", למה הוא אומר "המנחה" סתם?** אלא **מכאן ראיה לדעת הרמב"ם.** הרמב"ם כותב (פ"ג מהלכות תפלה ה"ב) **שלכתחילה צריכים להתפלל מנחה קטנה ולא מנחה גדולה**, וזה לא דעה יחידה. הוא אומר אדם שרוצה להתפלל שתי תפלות מנחה, הרי כתוב שהלואי שיתפלל אדם אחת חובה ואחת נדבה (עיין ברכות דף כ"א ע"א), וכתב הרמב"ם (ה"ב): "והורו מקצת הגאונים שאין ראוי להתפלל רשות אלא הגדולה". למה ככה? הרי קודם כל חובה ואחר כך נדבה, וכאן הרב אומר שהראשונה נדבה. אלא מנחה גדולה היא לא נגד קרבן התמיד של כל יום. קרבן התמיד בכל יום היה נשחט בשמונה ומחצה, וקרב בתשע ומחצה (פסחים דף נ"ח ע"א), כמו זמן מנחה קטנה. רק לפעמים בשנה כמו בערב פסח מקדימים, אז כיון שלא כל יום עושים ככה, לכן **מנחה גדולה זה רק בשעת הדחק, כמו אדם שממהר ואין לו זמן אחר כך.** אבל אם אתה רוצה לעשות שתי מנחות, הראשונה נדבה והשניה חובה, **וככה פסק מרן** (סי' רל"ד ס"א ועיין בסי' רל"ג ס"א).

נהגנו מדורי דורות כמו הרמב"ם ומרן להתפלל מנחה קטנה

יג. בדורות האחרונים נדפסו **שו"ת הרי"ף** לפני מאתים שנה (יש שמה הסכמת הרב חיד"א מתוקה מדבש), ובסימן האחרון של שו"ת הרי"ף - סימן ש"ך, הרי"ף אומר שאפשר לכתחילה להתפלל מנחה גדולה, **והרא"ש** (כלל ד' סי' ט') גם כן דעתו לכתחילה מנחה גדולה, **והרש"ש** (בדף ל"א ע"א) יש לו ראיה למנחה גדולה. למה? הוא אומר מאיפה למדו את השלש תפלות? מדוד המלך. ככה הגמרא אומרת שם "ערב ובקר וצהריים אשיחה ואהמה וישמע קולי" (תהלים נ"ה, י"ח). 'ערב' זה ערבית, 'בקר' זה שחרית, ו'צהריים' זה מנחה[11]. אז כתוב "צהריים" [שזה הזמן של מנחה גדולה], למה תעשה מנחה קטנה? **אבל הה"א של המשנה מוכיחה כמו הרמב"ם** - "רבי יהודה אומר עד פלג **ה**מנחה", ומפורש בגמרא שמדובר

8. במקום אחד כתוב "חסד א-ל כל היום" (תהלים נ"ב, ג'), ובמקום השני כתוב "וא-ל זועם בכל יום" (שם ז', י"ב). איך זה יכול להיות? חסד או זעם? הגמרא אומרת (ברכות דף ז' ע"א) וכמה זעמו? רגע, שנאמר "כי רגע באפו" (תהלים ל', ו'). שימו לב לפסוקים, במקום אחד כתוב "חסד א-ל כל **היום**" - מהבוקר עד הערב חסד, "וא-ל זועם **בכל יום**", לא כתוב "בכל היום", לא כל היום, אלא הוא זועם בכל יום שניה אחת, כמו המלה זעם, המלה רגע - "וכמה זעמו? רגע כמימריה".

9. עד שאמרו שבגלל שהוא רצה לומר "כַּלֵם" הקב"ה שם לו חכה בפיו, אמר לו אתה תגיד 'כלם' בראשי תיבות - "**כ**י מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" (במדבר כ"ג, ט'), זה הכ"ף של 'כלם', אחר כך "**ל**א הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (שם פס' י"ט), זה הלמ"ד של 'כלם', ואחר כך "**מ**ה טובו אהליך יעקב" (שם כ"ד, ה'), זה המ"ם של כלם. זה ה'כלם' שלו, אתה רוצה לומר מלה אחת? אני ארחיב אותה - כ"ף למד מ"ם...

10. למה שתים עשרה וחצי? היה צריך להיות שתים עשרה ונקודה אחת (ודקה אחת)? אלא הגמרא אומרת (יומא דף כ"ח ע"ב) בגלל שלא כולם יכולים לכוון בדיוק, לא ניכר שהשמש נטתה לצד מערב רק כעבור חצי שעה. ואלו תפלת מנחה של אברהם אבינו - ככה הגמרא ביומא אומרת - היתה בשעה שתים עשרה בדיוק. (אולי הוא מתפלל מנחה בכוונות, אז הוא מתפלל מנחה בחצות בדיוק, לא מחכה). למה? כי "איצטגנינות גדולה היתה בלבו", הלב שלו היה איצטגנין, היה יכול לשער את השעה בדיוק, הוא מרגיש שעכשיו השמש נטתה טיפה. אברהם אבינו היה גדול מאד, יש אומרים שאברהם ידע את כל החכמות. הראשון שידע כל שבע חכמות זה היה אברהם אבינו. פעם כתב אברהם קורמן שלדעתו **אברהם אבינו היה החכם הכי גדול בעולם, מכל הדורות שלפניו ושלאחריו. הוא יסד שבע חכמות**, אנחנו אומרים ביום הושענא רבא **"בנה בית לחכמה, וחצב עמודיה שבעה".** אבל למעשה אף אחד מאתנו לא יעשה את זה, אלא מחכים חצי שעה. **יש** ספק של **המשנה ברורה** (סי' רל"ג בשער הציון סק"ח) **האם חצי שעה שמחכים אחרי חצות בשביל מנחה גדולה צריך להיות חצי שעה זמנית או חצי שעה שוה** מספיק, למשל ביום קיץ השעה [הזמנית] ארוכה יותר, שעה יכולה להיות שעה ורבע, אז חצי שעה במקום שלושים דקות, תהיה שלושים ושבע דקות. ואני פתרתי את זה על פי עדויות, **יש לנו בחוץ לארץ לוח שנה שאבא אמר לי שהוא נמצא מדורי דורות. ותמיד מנחה גדולה שלושים דקות אחרי חצות.** כשרוצים לדעת מתי חצות, רואים שם מתי מנחה גדולה, וחצי שעה לפני כן זה חצות. ולמה [עושים חצי שעה רגילה]? הטעם פשוט, בסך הכל היום יש לנו לוחות ויש לנו כל מיני מכשירים, היה ראוי להתפלל מנחה גדולה מיד בשעה שתים עשרה, רק חכמים קבעו שתים עשרה וחצי, לכן שלושים דקות די, בשלושים דקות אני כבר רואה את הנטיה, אין צריך לדקדק שלושים ועוד שבע דקות לא בקיץ לא בחורף, שלושים דקות זה חצי שעה וזה מספיק. [וע"ע בספר סלת נקיה בקונטרס "פרפראות לחכמה" סי' י'].

11. אבודרהם אמר (בתקון התפלות ועניניהם) ששמות האבות שתקנו את התפלות רמוזים כאן, אברהם אבינו תיקן שחרית, האות השניה של **א**ברהם היא בי"ת, זה **בו**קר. **יצ**חק תיקן מנחה, האות השניה שלו זו צד"י - **צ**הריים. ו**יע**קב תיקן ערבית, השניה שלו עי"ן - זה **ערב**.

על מנחה קטנה, אתה אומר "המנחה" כלומר הידועה, מה ידועה? מאיפה אני יודע? הרי לכתחילה אפשר להתפלל מנחה גדולה? **אלא מוכרח שרבי יהודה והתנאים בזמנו התפללו מנחה קטנה כמו שאנחנו עושים. לכן לא כדאי לשנות את המנהג[12]. אנחנו נהגנו מדורי דורות כמו הרמב"ם ומרן להתפלל מנחה קטנה, עד היום מתפללים מנחה קטנה, אוכל מותר לאכול בזמן מנחה גדולה, יש הרבה צדדים להתיר לאכול, לכן לא כדאי להתפלל מנחה גדולה רק כשאדם מוכרח, למשל, אדם צריך ללכת לרופא, אז אין לו ברירה, יתפלל מנחה גדולה.** [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ד חאו"ח סי' מ"ב באורך].

"תפלת הערב אין לה קבע"

יד. "תפלת הערב אין לה קבע". רש"י אומר **"אין לה קבע. כל הלילה זמנה, ובגמרא מפרש מה לשון אין לה קבע".** הגמרא שאלה "ליתני תפלת הערב כל הלילה"? אמרה: "קא משמע לן כמאן דאמר תפלת ערבית רשות". במקרים כאלה בדרך כלל מה רש"י אומר? "אין לה קבע. בגמרא מפרש". אבל רש"י לא עשה כך, אלא כתב "כל הלילה זמנה" - זה הפשט. "ובגמרא מפרש...". למה כתב כך? אלא רש"י הסביר לנו **שהגמרא לא התכוונה לעקור את הפשט של המשנה, המשנה מדברת על הזמנים, "עד חצות", "עד ארבע שעות", "עד הערב", "כל היום", "עד שבע שעות". פתאום המשנה באמצע אמרה ערבית רשות?!** לא יתכן. אלא הגמרא שאמרה ערבית רשות התכוונה לומר כוונה שניה, הפשט של "אין לה קבע" פירושו כל הלילה. ואם תשאל מדוע המשנה לא אמרה "כל הלילה"? הגמרא הסבירה. מה הסבירה הגמרא? שיש פה עוד תוספת כוונה (זה נקרא בלשון העולם "כוונה שניה"), שערבית אינה חובה. מה הפירוש אינה חובה? לא קבעו אותה חכמים כחובה, "אין לה קבע" - לא **קבעו** אותה. התפללת פעם, ופעם לא התפללת? אין לה חובה. זה הפירוש. לכן המשנה לא השתמשה בלשון "כל הלילה" כמו מוסף "ושל מוספים כל היום", המשנה לא אמרה "כל הלילה", אלא המשנה אמרה "אין לה קבע", כלומר זה לא חובה קבועה. [וע"ע בספר ארים נסי כאן].

תפלת ערבית רשות או חובה

טו. עכשיו יכולים אנשים שילמדו את הגמרא ואת המשנה להגיד: אה, הערב **תפלת ערבית** רשות... לא, תפלת ערבית היום היא חובה! ככה כותב הרי"ף (דף י"ט ע"א מדפי הרי"ף) **"והאידנא נהוג עלמא לשוייה כחובה"** - קבלו אותה כחובה. **ותוספות** אומרים (דף כ"ו ע"א ד"ה טעה) **מה שכתוב רשות, הכוונה אם יש לו מצוה עוברת**, כי אחרת כל אחד יבטל ערבית. והוכחה שערבית היא לא ממש רשות, כי הגמרא אומרת (דף ל' ע"ב) שאם אדם שכח ולא אמר יעלה ויבוא בליל ראש חודש בערבית, אין מחזירין אותו. למה? שאין מקדשין את החודש בלילה. אם איתא שערבית רשות, פשיטא שאין מחזירין אותו. שכחתי והיא רשות, תגיד תודה שהתפללתי... אם שכחתי פשיטא שאני לא חוזר. למה אתה אומר טעם שאין מקדשין את החודש בלילה? ונפקא מינה שאם אדם שכח יעלה ויבא בחול המועד בערבית חוזר, אין שם טעם שאין מקדשין את החודש בלילה, למה חוזר? הרי היא רשות? אלא כל כרחך לומר שהיא לא רשות גמורה, **אלא או כטעמו של הרי"ף שכבר קבלו אותה עליהם כחובה, או כדברי התוספות שהיא רשות בשביל להידחות מפני מצוה עוברת.**

אשה, לאכול לפני ערבית

טז. ולדעת **הרב [בנימין] זילבר** זכרונו לברכה באז נדברו (ח"ז סי' ס') לאשה אסור לאכול לפני תפלת ערבית. הוא הגזים... **לגבי אשה, המגן אברהם אומר** (סי' ק"ו סק"ב) **די לה בתפלה קצרה, ויש אומרים די לה בתפלה אחת ביום,** והוא מחייב אותה ערבית. "כל הכבוד". אבל גם להחמיר שאסור לאכול לפני ערבית?! זה יותר מדאי. **אבודרהם** אומר (בשער המצוות והחייבים בהם) למה פטרו את הנשים ממצוות עשה שהזמן גרמא? כי האשה לא יכולה לדייק בזמן, היא מעל הזמן... האשה יכולה להתפלל נץ? איזה נץ?!... הילד יונק, צריך להאכיל את זה, ולהאכיל את זה, להכין סנדוויצ'ים, אז לכן כל דבר שתלוי בזמן, אינה יכולה לעמוד בזמן[13]. אז להחמיר עליהם לא לאכול? היא רעבה ועסוקה, נאמר לה: לא, אל תאכלי?! אין צורך להחמיר בזה. [וע"ע בזה בירחון או"ת טבת תשד"מ סי' ל"ד אות ט"ז].

12. אני יודע שיש ישיבות ספרדיות שהם אומרים "אנחנו דוגלים בשיטה הספרדית מאה אחוז". אבל כל דבר ודבר הם מדרדרים... למה? כי האשכנזים שיהיו בריאים חזקים על דעתם, הם לא יזוזו, איך אומר שם הפסוק? "ולא ישוב מפני כל" (משלי ל', ל'). הם יכריחו תלמידים שלנו **לעשות יחוד** בלילות החופה שלהם, ואומרים לחתן: "ואם לא תעשה יחוד, אף חבר לא יבוא לך". "תודה רבה"... **מי אמר לך ללמוד שם? תבוא לכסא רחמים!...** אחר כך הכריחו אותם להתפלל **מנחה גדולה**, הכריחו אותם לא **לבטא חי"ת**. עד שתלמיד חכם שאבא שלו היה דיין בירושלים, והוא תלמיד חכם גדול, לא יכול לומר 'שכחה', אומר 'שככה'... למה 'שככה'?! למה הדבר הזה?! כי הם מתביישים. **אילו היה הפוך, האשכנזים היו מבטאים 'מנחה' ואנחנו מבטאים 'מנכה', אף אחד מאתנו לא היה מבטא 'מנכה'... כי אם תאמר 'מנכה' יבלע אותך האשכנזי... אתה לא מתבייש?! תבטא חי"ת כמו שצריך!** מה קרה לך? אתה מחליף חי"ת בכ"ף?! "ויחל משה" (שמות ל"ב, י"א) אתה אומר **"ויכל** משה"?! אבל כיון שאנחנו תמיד חלשים, אז אנחנו ככה. תלמדו **מהרב שיינין** שיהיה בריא איך עומד חזק נגד הבג"ץ, אומר: "שמונים בגצ"ם לא יזיזו אותי, אפילו יתלו אותו על העץ אני לא אזוז, לא אתן הכשר למסעדה!". **בג"ץ הורידו את הראש.** בא בלייעל אחד עורך דין, אמר שיש לו הקלטה מדבריו, השמיע את זה, אמר: אתם יודעים מה שהוא אמר? זה בזיון בית המשפט, מגיע לו עונש. אמרו לו: בזיון? מה זה בית המשפט בכלל?! ראשי תיבות **"בית המשפט"** - **"בית הכסא"**... מה הוא שווה? דברים בטלים. מה אתה מחייב אותו לתת הכשר לדבר שהוא לא כשר?! מחר בית המשפט יחליט לתת הכשר לחזיר... נו, אליבא דבג"ץ החזיר הוא כשר... זה כשר?! אתה מדבר בשכל?! אני לא מדבר מבחינת דת, איפה השכל שלהם?! **פירוש המלה כשר זה עניין של דת.** מה זה מסיונרית מוכרת כשר?! אין דבר כזה. אפשר למכור, ושיהיה לה משגיח צמוד. ככה עשו בחוץ לארץ, כל ערבי שמכר בשר כשר, המפתח ביד המשגיח. אין דבר כזה לעשות אחרת, **צריך אדם ללמוד להיות חזק.**

13. בדקו חוקרים בימינו, ומצאו שטבע האשה לאחַר, אמרו הממוצע (אין להם מה לעשות, רק כל מיני 'סטטיסטיקה'...) של האשה, הטבע שלה לאחַר ארבעים ושבע דקות, זה הממוצע שלה. לכן אם אדם הולך לחתונה וצריך להיות שם בשעה מסויימת, למשל בתשע. אל יגיד לאשתו בתשע, כי בעשר היא עוד לא יצאה, אלא יגיד לה בשמונה, ואז אולי ירחם ה' ברבע לתשע תהיה מוכנה... זה הטבע של הנשים.

העלון מוקדש לע"נ

אשת חבר מרן רבנו הגדול זצ"ל,

הרבנית הדגולה אשת חיל עטרת בעלה

שהשיעור השבועי נוסד לעלוי נשמתה הטהורה

מרת אסתר לויזה מאזוז ע"ה

נלב"ע ט"ז כסלו התשס"א

תנצבה"א

מוקדי מכירת ספרי מכון אורח צדיקים ברחבי הארץ:
מוקד מרכזי מושב ברכיה מוסדות "חכמת רחמים" 08-6727523 / *9105 שלוחה 6
נתיבות: • הרב יהודה מנדל 053-767-9511 • הרב משה כהן 050-410-4217 • נבעת שאול רח' קהתי 054-844-9496
ירושלים: • הספריה הספרדית רח' דוד 4, 02-537-2265
קרית גת: מחשבה טהורה 050-4122763
באר שבע: רחוב טוביה שבנו 75, שכונת כלניות 010-2020644
בני ברק: ישיבת "כסא רחמים" רח' עזריאל 34
אשקלון: חנות סופיה 08-6750841
תל אביב: בתאום עם המוקד בברכיה
טבריה: רחוב זלמן שזר 053-2137692
נתניה: רחוב הרסום 054-8083203
דרושים עוד בנים למכירת הספרים

בית נאמן
פדיון נפש
להרוג את גזר הדין!
"ידוע בספרי הקבלה כי אחד התיקונים הגדולים ביותר
לבטל מהאדם את הגזרות ולפתוח את מזלו לבריאות,
פרנסה והצלחה זה פדיון נפש..."
בע"ה מידי יום עורכים פדיון נפש המסוגל לישועות
על פי הסדר שתיקן מרן החיד"א ע"י רבני הישיבה
פדיון נפש כללי
52 ₪ לשם
כמנין ב"ן
פדיון נפש פרטי
160 ₪ לשם
כמנין צל"ם
למסירת שמות ותרומות חייגו עכשיו:
*9105
מענה אנושי 24 שעות, רב קווי
או
שלחו הודעה
08-6727523
או
בעמדת
נדרים פלוס
בראשות הרה"ג חנצאל כהן שליט"א

ומגדל חננאל עד

מתוך דרשותיו ושיעוריו של מו"ר ראש מוסדות חכמת רחמים

הגאון רבי חננאל כהן שליט"א

ראש ישיבת לבנימין אמר - ברכיה

תְּעַשֶּׂר וְתַרְוִיחַ

(מתוך הספר שמחת התורה)

אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ וְגו' וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ (בראשית כ"ח, כ'-כ"ב).

לֶאֱכֹל וְלִלְבֹּשׁ

שׁוֹאֲלִים הַמְפָרְשִׁים עַל הַפָּסוּק הַזֶּה, מַדּוּעַ יַעֲקֹב מְדַגִּישׁ "לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ", הֲרֵי זֶהוּ הַיְעוּד הַבָּרוּר שֶׁל הַלֶּחֶם וְהַבֶּגֶד? אֶלָּא יֵשׁ שֶׁתִּרְצוּ, שֶׁיֵּשׁ אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה לֶחֶם אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ חוֹלֵי 'צֶלְיאַק' שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לֶאֱכֹל גְּלוּטֶן. וְכֵן לְגַבֵּי בֶּגֶד, יֵשׁ אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה בְּגָדִים אֲבָל אֵינוֹ מִתְחַמֵּם מֵהֶם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ: "וַיְכַסֻהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יֶחֱם לוֹ" (מלכים-א' א', א'). וְלָכֵן בִּקֵּשׁ יַעֲקֹב לֶחֶם שֶׁיּוּכַל לֶאֱכֹל אוֹתוֹ וּבֶגֶד שֶׁיְּחַמֵּם אוֹתוֹ.

וְעַל כָּל פָּנִים, הַפְּשָׁט הוּא שֶׁיַּעֲקֹב הִסְתַּפֵּק בְּמוּעָט, בִּקֵּשׁ לֶחֶם לֶאֱכֹל בִּלְבָד וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ בִּלְבָד. לֹא יוֹתֵר. וּלְפִי זֶה לְכָאוֹרָה מַדּוּעַ מַמְשִׁיךְ יַעֲקֹב וְאוֹמֵר "וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ"? אֵיךְ מֵהַמְּעַט שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּדֵי קִיּוּמוֹ יַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר? אֶלָּא הַתְּשׁוּבָה חֲדָה וּפְשׁוּטָה. אָכֵן כֵּן, יַעֲקֹב אָבִינוּ הֶחֱלִיט לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר אֲפִלּוּ מֵהַמְּעַט שֶׁיֵּשׁ לוֹ! הוּא יָדַע שֶׁזֶּהוּ סוֹד הַהַצְלָחָה!

גְּזוּזָה וְלֹא גְּזוּזָה

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (גיטין דף ז' ע"א): אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו מְצֻמְצָמִין יַעֲשֶׂה בָּהֶם צְדָקָה. וּמוּבָא שָׁם מָשָׁל לִשְׁתֵּי כְּבָשׂוֹת שֶׁהָלְכוּ בַּנָּהָר, אַחַת מֵהֶם גְּזוּזָה וְלֹא עָמַר, וְהַשֵּׁנִיָּה מְלֵאָה בְּצֶמֶר. מִי עֲבֻרָה? הַגְּזוּזָה עֲבֻרָה, אֲבָל הַשֵּׁנִיָּה לֹא עֲבֻרָה כֵּיוָן שֶׁהַצֶּמֶר שֶׁלָּהּ הִתְמַלֵּא מַיִם וְהִכְבִּיד עָלֶיהָ. וְכָךְ גַּם אָדָם שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה יָכוֹל לַעֲבֹר אֶת הַנָּהָר - אֶת הָעוֹלָם - בְּשָׁלוֹם וְנִצַּל מִפְּרָעָנֻיּוֹת, וּלְעֻמָּתוֹ מִי שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן צְדָקָה, לֹא יוּכַל לַעֲבֹר אֶת הַנָּהָר בְּשָׁלוֹם חָלִילָה. מוֹרִידִים מִמֶּנּוּ מֵהַכֶּסֶף, וְזֶה מַה שֶּׁנּוֹתְנִין חַיִּים טוֹבִים. בְּנוֹסָף לְדִבְרֵי הַגְּמָרָא, אֲפִשָׁר לְהַמְשִׁיל גַּם כֵּן מִכְּווּן אַחֵר. כִּבְשָׂה שֶׁגּוֹזְזִים אוֹתָהּ, אַחֲרֵי הַגְּזִיזָה גָּדֵל לָהּ צֶמֶר חָדָשׁ וְגָדוֹל יוֹתֵר, כַּאֲשֶׁר יִגְזְזוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ... (ע"פ שמות א', י"ב). אֲבָל כִּבְשָׂה שֶׁלֹּא גּוֹזְזִין אֶת הַצֶּמֶר שֶׁלָּהּ, הוּא גַּם לֹא גָּדֵל כָּל כָּךְ מַהֵר, וְגַם לֹא מַמָּשׁ נָקִי. וְכֵן לְגַבֵּי הַצְּדָקָה, הַגּוֹזֵז מֵעַצְמוֹ צְדָקָה מְמוֹנוֹ יִתְרַבֶּה, וְאַף יִהְיֶה נָקִי מִשֶּׁבֶּט וּמִבַּרְךְ יוֹתֵר מִשֶּׁל אֲחֵרִים.

מֶלַח מָמוֹן - חִסֵּר

מוּבָא בַּגְּמָרָא (כתובות דף ס"ו ע"ב) מַעֲשֶׂה שֶׁרָאָה רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אֶת בִּתּוֹ שֶׁל נַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן לְאַחַר הַחָרְבָּן מְלַקֶּטֶת שְׂעוֹרִים מִבֵּין בְּהֵמוֹת שֶׁל עֲרָבִים, וּכְשֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ מִיָּד קָמָה וּבִקְּשָׁה מִמֶּנּוּ: "רַבִּי פַּרְנְסֵנִי!". שָׁאַל אוֹתָהּ רַבָּן יוֹחָנָן: "וְהֵיכָן הַכֶּסֶף שֶׁל בֵּית אָבִיךְ?". עָנְתָה הָאִשָּׁה: "יָדוּעַ שֶׁאוֹמְרִים בִּירוּשָׁלַיִם כְּמָשָׁל 'מֶלַח מָמוֹן חַסֵּר', כְּלוֹמַר מִי שֶׁרוֹצֶה לִשְׁמֹר עַל הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ כְּמוֹ מֶלַח שֶׁאֵינוֹ מִתְקַלְקֵל, שֶׁיְּחַסֵּר מֵהַמָּמוֹן לְצְדָקָה, וְאָז יִשָּׁמֵר לוֹ הַכֶּסֶף". וְשׁוֹאֶלֶת עַל זֶה הַגְּמָרָא, הֲרֵי אֲבִיהָ הָיָה יָדוּעַ כְּאִישׁ חָסִיד וּבַעַל צְדָקָה גָּדוֹל, וּמַדּוּעַ בִּתּוֹ יָרְדָה כָּל כָּךְ? הַגְּמָרָא שָׁם מְבִיאָה שְׁנֵי תֵּרוּצִים, וּלְפִי הַתֵּרוּץ הַשֵּׁנִי לְמָרוֹת שֶׁאָבִיהָ נָתַן, לֹא נָתַן כְּפִי מָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ וְיָכוֹל לָתֵת. לְפִי הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה, לֹא יוֹעִיל לָאָדָם אִם יִתֵּן צְדָקָה פָּחוֹת מִמַּה שֶׁרָאוּי לוֹ לָתֵת, אֶלָּא צָרִיךְ לָתֵת לִצְדָקָה כָּל מָה שֶׁמְּטִיל עָלָיו, אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר. וְלָכֵן אָדָם שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו מְצֻמְצָמִים וּבְכָל זֹאת עוֹשֶׂה בָּהֶם צְדָקָה, וַדַּאי שֶׁנּוֹתֵן יוֹתֵר מִכְּפִי יְכָלְתּוֹ, וּמְמַיֵּלֵא מִתְבָּרֵךְ. יַעֲקֹב אָבִינוּ יָדַע אֶת הַסּוֹד הַזֶּה, וְלָכֵן אָמַר: "וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ", אֲפִלּוּ אִם הַמְּזוֹנוֹת מְצֻמְצָמִים.

וּבֶאֱמֶת יַעֲקֹב הִרְוִיחַ מִזֶּה. בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה מִסְפָּר שֶׁמִּקָּנְהוּ פָּרָץ מֵאָדָ, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לְלָבָן, עַד שֶׁכָּבָר קִנְאוּ בְּנֵי לָבָן בְּעֹשֶׁר שֶׁלּוֹ וְאָמְרוּ: "לָקַח יַעֲקֹב אֵת כָּל אֲשֶׁר לְאָבִינוּ וּמֵאֲשֶׁר לְאָבִינוּ עָשָׂה אֵת כָּל הַכָּבֹד הַזֶּה" (בראשית ל"א, א'). וְכָל הָעֹשֶׁר הַזֶּה בִּזְכוּת הַמַּעֲשֵׂר.

הַלְוָיָה שָׁוָה...

הָיָה יְהוּדִי עָשִׁיר שֶׁהָיָה רָגִיל לָתֵת צְדָקוֹת, אֲבָל הִסְתַּבֵּךְ קְצָת בְּעֲסָקִים וְיָרַד מֵהֶעֹשֶׁר שֶׁלּוֹ. אַחֲרֵי מָה שֶׁקָּרָה לוֹ, הֶחֱלִיט לְטוּס לְאַמֵּרִיקָה וְשָׁם לְנַסּוֹת אֶת הַמַּזָּל שֶׁלּוֹ. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְשָׁם, בָּא אֶלָיו בַּעַל מוֹסָד תּוֹרָנִי שֶׁהַכִּיר אוֹתוֹ לִפְנֵי כֵן כְּעָשִׁיר, וְאָמַר לוֹ שֶׁהוּא זָקוּק בְּדֶחִיפוּת לְמֵאָה אֲלָף דּוֹלָר. לְמָרוֹת שֶׁהַיְּהוּדִי הַזֶּה הָיָה צָרִיךְ אֶת הַכֶּסֶף שֶׁבְּרִשׁוּתוֹ בִּשְׁבִיל לְפַתֵּחַ אֶת הָעֲסָקִים מֵחָדָשׁ, לֹא יָכוֹל הָיָה לַעֲמֹד בִּפְנֵי הַתַּחֲנוּנִים שֶׁל אוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכָם, וְנָתַן לוֹ אֶת כָּל הַכֶּסֶף שֶׁהָיָה בִּרְשׁוּתוֹ לְצֹרֶךְ קִדּוּם עֲסָקָיו בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה. לְאַחַר כַּמָּה יָמִים נָסַע אוֹתוֹ הָעָשִׁיר לְשָׁעֲבַר בַּכְּבִישִׁים הָאֲרֻכִּים שֶׁל אַמֵּרִיקָה, וּבְאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ הָיָה צָרִיךְ לְשֵׁרוּתִים. שָׁאַל מִישֶׁהוּ הֵיכָן יֵשׁ מָקוֹם קָרוֹב לַעֲצֹר, וְהוּא אָמַר לוֹ שֶׁרַק עוֹד כַּמָּה שָׁעוֹת יוּכַל לְהַגִּיעַ לְמָקוֹם עִם שֵׁרוּתִים, וּמִצַּד שֵׁנִי בְּעוֹד נְסִיעָה שֶׁל כַּחֲצִי שָׁעָה יֵשׁ יְצִיאָה מֵהַכְּבִישׁ לְבֵית קְבָרוֹת וְאוּלַי יִמְצָא שָׁם שֵׁרוּתִים. נָסַע אוֹתוֹ יְהוּדִי לְבֵית הַקְּבָרוֹת, וּכְשֶׁבָּא לְהִכָּנֵס, עָצַר אוֹתוֹ שׁוֹטֵר, וּבְאֹפֶן לֹא רָגִיל לָקַח מִמֶּנּוּ אֶת שְׁמוֹ וְאֶת מִסְפַּר הַדַּרְכּוֹן שֶׁלּוֹ, וְרַק אַחַר כָּךְ נָתַן לוֹ לְהִכָּנֵס. הֵיהוּדִי תָּמַהּ עַל זֶה מְאֹד, גַּם לְבֵית קְבָרוֹת צָרִיךְ דַּרְכּוֹן?! אַחַר שֶׁהִתְפַּנָּה וּבָא לְצֵאת מִבֵּית הַקְּבָרוֹת, שׁוּב שְׁאָלוֹ מַה מִּסְפַּר הַדַּרְכּוֹן וְהַשֵּׁם שֶׁלּוֹ, וְהִתְמִיהָה רַק הָלְכָה וְגָדְלָה.

כַּעֲבֹר חֹדֶשׁ, הִגִּיעַ אֵלָיו מִכְתָּב מֵעוֹרֵךְ דִּין שֶׁהוּא מְזֻמָּן לָבוֹא לְמִשְׂרָד בְּמִגְדְּלֵי הַתְּאוֹמִים. זֶה לֹא הָיָה חֵלֶק מִסִּדָּר הַיּוֹם שֶׁלּוֹ, וְהוּא לֹא הֵבִין מַדּוּעַ הוּא קָרוּא לְשָׁם, אֲבָל הֶחֱלִיט לְהַגִּיעַ וְלִבְדֹּק בְּמָה מְדֻבָּר. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם, לָקְחוּ גַּם שָׁם אֶת שְׁמוֹ וּמִסְפַּר הַדַּרְכּוֹן וְנָתְנוּ לוֹ לְהִכָּנֵס. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְמִשְׂרַד עוֹרְכֵי הַדִּין, אָמַר לוֹ הָעוֹרֵךְ-דִּין: "שָׁלוֹם לְךָ אֲדוֹנִי, שֵׁב. אַתָּה אוּלַי תִּתְפַּלֵּא, אֲבָל זָכִיתָ בְּמִילְיוֹן דּוֹלָר!". הָאִישׁ שָׁאַל בִּבְלִבּוּל: "אֲנִי בָּטוּחַ שֶׁאַתָּה טוֹעֶה, לָמָּה שֶׁאֲנִי אֶקַבֵּל מִכָּם מִילְיוֹן דּוֹלָר?". עָנָה לוֹ הָעוֹרֵךְ-דִּין: "עַל פִּי הַשֵּׁם שֶׁלְּךָ וּמִסְפַּר הַדַּרְכּוֹן שֶׁלְּךָ, אֲנִי לֹא טוֹעֶה. לְפָנֵי חֹדֶשׁ הִשְׂתַּתַּפְתָּ בְּהַלְוָיָה שֶׁל אָדָם עָשִׁיר, וְאוֹתוֹ עָשִׁיר כָּתַב בַּצַּוָּאָה שֶׁלּוֹ שֶׁיְּחַלְקוּ אֶת הִירְשָׁה שֶׁלּוֹ בֵּין אֵלֶּה שֶׁיְּבוֹאוּ לַהַלְוָיָה, שֶׁנִּדְאֵי אֵלֶּה שֶׁיְּבוֹאוּ הֵם חֲבֵרָיו הָאֲמִתִּיִּים. מִתּוֹךְ עֶשְׂרִים הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לַהַלְוָיָה בְּאוֹתוֹ יוֹם הָיִיתָ גַּם אַתָּה, וְלָכֵן אַתָּה זַכַּאי לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מִילְיוֹן דּוֹלָר". הַיְּהוּדִי לֹא יָדַע אֶת נִפְלָאוֹ מֵרֹב שִׂמְחָה, וְאָז נִזְכַּר בְּאוֹתָהּ צְדָקָה שֶׁנָּתַן לְאוֹתוֹ מוֹסָד שֶׁל תּוֹרָה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, נָתַן מֵאָה אֶלֶף דּוֹלָר וְקִבֵּל פִּי עֲשָׂרָה - מִילְיוֹן דּוֹלָר. מִכָּאן נִלְמַד שֶׁגַּם אִם הַמַּצָּב הַכַּלְכָּלִי לֹא קַל, מִי שֶׁרוֹצֶה לֵעָבֹר אֶת הַנָּהָר וּלְהַצְלִיחַ, בְּכָל זֹאת יִתֵּן צְדָקָה

ניתן להשיג את הספר הצפה ראשית מושב ברכיה: 08-6727523 שלוחה 6
אשקלון: חנות מזריה / בני ברק: ישיבת כפא רחמים: רח' עוזיאל 26 / צפת: 050-4112655
רכסים: 054-8484512 / נתיבות 0533154605 או 0548484512 / אופקים: 055-6724648

הודעה משמחת

הננו להודיע לקהל הקדוש הי"ו שבס"ד ובשעה טובה ומוצלחת עומדים אנו בפתח הוצאת הספר

הרועה הנאמן חלק שני

ובו יבואו עובדות והנהגות **ממרן רבנו הגדול זצ"ל** ומהם דברים חדשים שלא ידועים כלל ועיקר!

והיות שהוצאות הדפוס והכריכה והנייר רבו כמו רבו, ועד עתה אנו עומדים בהוצאות החלק הראשון (במהדורא השניה), לכן אנו פונים לקהל הקדוש הי"ו (ובפרט הקהל הנ"ל) להתעורר ולהשתתף בהוצאת הספר, ויקבלו הקדשה כנהוג. בתרומת: סך 600 ש"ח - חצי עמוד הקדשה. 1000 ש"ח ומעלה - עמוד שלם הקדשה. וכל המוסיף מוסיפין לו מן השמים **ואין ספק שזכות מרן רבנו הגדול זצ"ל תעמוד לכל התורמים והמסייעים**, להצלחה בכל מעשי ידיהם.

לפרטים ניתן לפנות לטלפון 054-844-0748

יַלְדֵי גְּאֻלָּה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה זצוק"ל
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

גליון 483

עורך: ההר"נ ר' שמואל עירוני שליט"א

שאלות ?

יְדַע תֵּדַע

א. רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי כְּשֶׁהוּא שָׁר, הוּא מְנַגֵּן עַל מֵיתְרֵי הַלֵּב. וְאִתָּה שׁוֹמֵעַ אֶת הַשִּׁיר שֶׁלּוֹ וְהַמִּלִּים שֶׁלּוֹ. הַמַּנְגִּינָה [שֶׁל שִׁירוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי "יְדִידִי הֲשָׁכַחְתָּ"] לֹא יָדוּעַ אִם הִיא שֶׁלּוֹ אוֹ לֹא, אֲבָל מִי שֶׁעָשָׂה אוֹתָהּ זוֹ מַנְגִּינָה מְיֻחֶדֶת בְּמִינָהּ. וְיֵשׁ עוֹד פְּיוּט שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי עַל חֲנֻכָּה, שֶׁיֵּשׁ מְסַקְּפְקִים אִם הוּא עָשָׂה אוֹתוֹ אוֹ מִישֶׁהוּ אַחֵר, וַאֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי. **הַפִּיּוּט: "י-הּ הַצֵּל יוֹנָה מְחֻכָּה, וְדִמְעָתָהּ לָךְ מְכֻפָּה, וְתִשְׁמַח בָּךְ אַתָּה מַלְכָּהּ, בְּשִׁמּוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה".** וְרָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל רָאשֵׁי הַבָּתִּים "יְהוּדָה" (אָמְנָם הוּא לֹא מוֹפִיעַ בְּסֵפֶר "שִׁירֵי רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי". אֲבָל זוֹ לֹא רְאָיָה. יֵשׁ לְהַנִּיחַ שֶׁגַּם אֶת הַפִּיּוּט הַזֶּה כָּתַב רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי. וְאִם יַחֲלִיטוּ כָּךְ אוֹ יַחֲלִיטוּ אַחֶרֶת, לֹא מְעַנְיֵן אוֹתִי. אֲבָל הַשִּׁיר הַזֶּה יֵשׁ לוֹ מַנְגִּינָה יָפָה, וְשָׁרְנוּ אוֹתוֹ בַּבַּיִת). (בית נאמן **גליון 336** אות א. **ראה שם עוד**).

ב. וְיֵשׁ עוֹד פְּיוּט: **"מָעוֹז צוּר יְשׁוּעָתִי, לְךָ נָאֶה לְשַׁבֵּחַ".** זֶה פְּיוּט אַשְׁכְּנַזִי, אֲבָל הִתְקַבֵּל בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, **כִּי יֵשׁ בּוֹ מְתִיקוּת מְיֻחֶדֶת.** הוּא מְתָאֵר אֶת הַחֲרָבָן וּקְרִיעַת יַם סוּף וְהֶמְּן הָאֲגָגִי, וְאוֹמֵר שָׁם: **"יְנָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי, אֲזַי בִּימֵי חַשְׁמַנִּים. וּפָרְצוּ חוֹמוֹת מִגְדָּלַי, וְטִמְּאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים. וּמִנּוֹתָר קַנְקַנִּים, נַעֲשָׂה נֵס לַשּׁוֹשַׁנִּים".** מַה זֶּה "נַעֲשָׂה נֵס לַשּׁוֹשַׁנִּים"? דְּרוּשׁ עַל זֶה דְּרָשׁוֹת רַבּוֹת מְאֹד וּפִלְפּוּלִים כְּאִלּוּ נַעֲשָׂה מַאֲמָר בַּגְּמָרָא... הַמְחַבֵּר מָרְדְּכַי בַּר יִצְחָק, שֶׁהָיָה מִתְקוּפַת הָרִאשׁוֹנִים. תִּמְצָא שָׁם מִלָּה אַחַת לֹא בְּדִיּוּק, כָּתוּב שָׁם: "תְּכוֹן שְׁמוֹ **בֵּית-תְּפִלָּתִי**, וְשָׁם תּוֹדָה נִזְבַּח". "תְּכוֹן" זֶה לְשׁוֹן נְקֵבָה, "בֵּית" זֶה לְשׁוֹן זָכָר, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר "תְּכוֹן בֵּית-תְּפִלָּתִי"? מָה שֶׁאוֹמְרִים "תְּכוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ" זֶה בְּסֵדֶר, אֲבָל בַּפִּיּוּט "תְּכוֹן **בֵּית**-תְּפִלָּתִי" זוֹ שְׁאֵלָה. (וְאִם נֹאמַר כֵּאן "תְּכוֹן תְּפִלָּתִי", זֶה לֹא מַסְפִּיק, כִּי חֲסֵרָה תְּנוּעָה אַחַת). אֲבָל הָאֱמֶת **שֶׁמָּצָאנוּ פַּעֲמַיִם בְּתָנַ"ךְ "בַּיִת" בְּלָשׁוֹן נְקֵבָה** (וּשְׁנֵיהֶם בְּמִשְׁלֵי ב', י"ח. וכן ט"ו, ו'), וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר לוֹמַר אֶת זֶה בְּלָשׁוֹן נְקֵבָה. וְלָכֵן אֵין צָרִיךְ לְהַקְשׁוֹת עַל הַמְחַבֵּר יוֹתֵר מִדַּי, עַל שֶׁאָמַר "תְּכוֹן בֵּית-תְּפִלָּתִי", כִּי מִלָּה שֶׁסּוֹפָהּ תָּ"י עַל פִּי רֹב הִיא לְשׁוֹן נְקֵבָה. וְגַם מָה שֶׁאָמַר **"חַשְׁמַנִּים" בִּמְקוֹם חַשְׁמוֹנָאִים**, אֶפְשָׁר לְהַשְׁאִיר אֶת זֶה, כִּי יֵשׁ פְּרוּשׁ שֶׁ"חַשְׁמוֹנָאִי" הַכַּוָּנָה מִשְׁפָּחַת חַשְׁמוֹנָאִים. כְּמוֹ "יֵאָתָיוּ חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרָיִם" (תְּהִלִּים ס"ח, ל"ב). כָּךְ כּוֹתֵב אַרְחוֹת חַיִּים (הִלְכוֹת חֲנֻכָּה אוֹת ב'), וּמוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (סִימָן תרפ"ב). (בית נאמן שם אות ג').

ג. רַבִּי יִשְׂרָאֵל נַג'ארָה, הָיָה גְּדוֹל הַמְשׁוֹרְרִים בְּיָמָיו. וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה חַי קֹדֶם זְמַנּוֹ שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה - בִּימֵי רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי - הָיָה גַּם כֵּן מְשׁוֹרֵר גָּדוֹל מְאֹד. אֵיךְ יוֹדְעִים שֶׁהוּא מְשׁוֹרֵר גָּדוֹל? תָּמִיד הוּא מוֹצֵא אֶת הַמִּלִּים הַנְּכוֹנוֹת וְהַמְּדֻיָּקוֹת בְּלִי לְהַכְנֵס לִדְקַדֵּק [כְּמוֹ בְּפִיּוּט בְּצַל חוֹרֵשׁ מֵצַל]: "צַר", "סַר" וְעוֹד. הוּא אוֹמֵר: **"שָׁם נִשְׁמְחָה בְּרֹאשׁ, נָהָר רַב לֹא יֶחְסַר. מֵימָיו בּוֹ כְּלָאוֹת,** (מַה זֶּה מֵימָיו בּוֹ כְּלָאוֹת? חָסֵר וָ"ו - "מֵימָיו וּבוֹ כְּלָאוֹת") **אֵ-ל חַי אֲשֶׁר יָצַר".** לְהִסְתַּכֵּל עַל דִּגֵּי הַיָּם בַּנָּהָר אֵיךְ הַדָּגִים שׁוֹנִים אֶחָד מֵהַשֵּׁנִי. רַבִּי יִשְׂרָאֵל נַג'ארָה שׁוֹלֵט בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּאָדָם הַשּׁוֹלֵט בִּשְׂפַת הָאֵם שֶׁלּוֹ. מֵאֶחָד בְּמִינוֹ. אַבָּא הָיָה אוֹמֵר לִי עָלָיו שֶׁהָיָה שׁוֹלֵחַ חֲרוּזִים מִיָּד. אַתָּה מַרְגִּישׁ אֶת הַבִּטּוּיִים שֶׁלּוֹ, וְאֶת הַסְּגְנוֹן שֶׁלּוֹ. מַשֶּׁהוּ מֻיָּחָד. מְרַעֲנֵן. וַאֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים אֶת הַמַּנְגִּינוֹת שֶׁלּוֹ. הַפִּיּוּט **"י-הּ רִבּוֹן עָלַם וְעָלְמָיָא"** זֶה גַּם כֵּן שֶׁלּוֹ, וְהָאַשְׁכְּנַזִּים שָׁרִים אֶת זֶה בִּדְבֵקוּת רַבָּה. אֲבָל הוּא "שָׁבוּי"- קִבְּלוּ נִמְצָא בְּעַיָּה. הוּא הָיָה הָרַב שֶׁל עַזָּה, וְנִפְטַר לִפְנֵי אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, בִּשְׁנַת שפ"ח, וְכָתַב שִׁירִים שֶׁאֵין כְּמוֹתָם. **פַּעַם יָשַׁב מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי [רַחֲמִים חַי] חִוִּיתָה [הַכֹּהֵן] לְיַד מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי כַּלְפוֹן [מֹשֶׁה הַכֹּהֵן]**, וְשָׁרוּ אֵיזֶה שִׁיר יָפֶה. **רַבִּי כַּלְפוֹן הִתְרַגֵּשׁ** וְשָׁאַל: מִי חִבֵּר הַשִּׁיר הַזֶּה? אָמַר לוֹ: חִבֵּר אוֹתוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל נַג'ארָה. אָמַר לוֹ: מֵאֵיפֹה אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לוֹ: כִּי יֵשׁ שָׁם רָאשֵׁי תֵּבוֹת יִשְׂרָאֵל. אִם אַתָּה רוֹאֶה שִׁיר שֶׁרָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁלּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְגַם הַמִּלִּים מְיֻחָדוֹת, אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּנוּ - רַבִּי יִשְׂרָאֵל נַג'ארָה. (**גליון 417** אותיות א' וג').

לְמַעַן תִּסְפֹּר

"צָרִיךְ הָאָדָם שֶׁיְּכַוֵּן לִבּוֹ וְכָל מַעֲשָׂיו כֻּלָּם לְדַעַת אֶת הַשֵּׁם בָּרוּךְ הוּא בְּלִבָּבוֹ"

[רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת דֵּעוֹת פ"ג ה"ב]. צָרִיךְ הָאָדָם שֶׁיְּכַוֵּן לִבּוֹ וְכָל מַעֲשָׂיו כֻּלָּם לְדַעַת אֶת הַשֵּׁם בָּרוּךְ הוּא בְּלִבָּבוֹ. אֵיךְ אֶפְשָׁר לָדַעַת אֶת ה'? אֶת מַהוּתוֹ אִי אֶפְשָׁר לָדַעַת. אֶלָּא הַכַּוָּנָה לְהַכִּיר אוֹתוֹ וּלְהָבִין. כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁאַתָּה מִסְתַּכֵּל בְּבְרִיאָה, וְאַתָּה עוֹשֶׂה - **אַתָּה עוֹשֶׂה לְבְרוֹדוֹ.** לָמָּשָׁל, מִסְפָּר עַל **הַחֲזוֹן אִישׁ זצ"ל שֶׁפַּעַם הִסְתַּכֵּל עַל פֶּרַח בְּמֶשֶׁךְ חֲצִי שָׁעָה!** אָמְרוּ לוֹ: מָה הָרַב מִסְתַּכֵּל? אָמַר לָהֶם: **בְּאֵיזוֹ חָכְמָה וּתְבוּנָה הוּא עָשׂוּי.** פַּעַם **הָרַב** שָׁךְ זצ"ל הִסְבִּיר לְבַחוּרִים חִלּוֹנִיִּים שֶׁבָּאוּ מִקִּבּוּץ, אָמַר לָהֶם: **תִּסְתַּכְּלוּ עַל הַתַּפּוּז, בְּתוֹכוֹ יֵשׁ פְּלָחִים מְסֻדָּרִים לְהַפְלִיא, כָּל פֶּלַח יֵשׁ בּוֹ גַּרְעִין אוֹ אֵין בּוֹ גַּרְעִין, וְיֵשׁ שָׁם מִיץ שֶׁל הַתַּפּוּז, יֵשׁ שָׁם עֲטִיפָה, וְהַכֹּל מְסֻדָּר לְהַפְלִיא.** זֶה טִבְעִי?! זֶה בָּא מֵאֵלָיו?! אוֹ תִּסְתַּכֵּל עַל אִשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים. אוֹ תִּסְתַּכֵּל עַל עִצְמְךָ, אַתָּה יוֹדְעִים לָמָּה יֵשׁ לָנוּ גַּבּוֹת עֵינַיִם עַל גַּבֵּי הָעֵינַיִם? שֶׁהַגֶּבָה לֹא תִּפֹּל בָּעַיִן. אַתָּם יוֹדְעִים לָמָּה אֶת הָעֵינַיִם אֶפְשָׁר לְסַגֵּר אוֹתָם בֵּן רֶגַע? הֲרֵי אֶת הָאָזֶן אַתָּה לֹא יָכוֹל לִסְגֹּר בֵּן רֶגַע. כִּי אִם יִכָּנֵס לָעֵינַיִם אֵיזֶה עָפָר אוֹ אֵיזֶה דָּבָר, יָכוֹל אָדָם לְהִתְעַוֵּר. אֲבָל עַכְשָׁו אִם קָרָה מַשֶּׁהוּ, תִּסְגֹּר אֶת הָעֵינַיִם. **הַכֹּל בְּחָכְמָה,** הַכֹּל בַּתְּבוּנָה, הַכֹּל בְּשֵׂכֶל. הַשָּׁעוֹת שֶׁל יוֹם וְלַיְלָה הֵם עֲשׂוּיִם לְפִי הַגּוּף שֶׁלָּנוּ. אוֹ יוֹתֵר נָכוֹן שֶׁהַגּוּף עָשׂוּי לְפִי הַשָּׁעוֹת הָאֵלֶּה. בְּתַחְלַת הַלַּיְלָה לוֹמְדִים קְצָת, אוֹכְלִים קְצָת, הוֹלְכִים לָנוּחַ, נָחִים שְׁמוֹנָה שָׁעוֹת. כְּשֶׁאַתָּה קָם בַּבֹּקֶר אַתָּה קָם רַעֲנָן. **אִם הָיִינוּ לְמָשָׁל גָּרִים בַּלָּבְנָה** [בַּיָּרֵחַ], מָה יֵשׁ שָׁם, אַתֶּם יוֹדְעִים? אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם - יוֹם, וְאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם - לַיְלָה. חֲצִי הַחֹדֶשׁ זֶה יוֹם, וַחֲצִי הַחֹדֶשׁ לַיְלָה. אֵיזֶה טַעַם הָיָה לָנוּ? אַתָּה קָם, אַתָּה לֹא יוֹדֵעַ אֵיזֶה יוֹם הַיּוֹם הַזֶּה, יוֹם רִאשׁוֹן אוֹ יוֹם שֵׁנִי? הַכֹּל יוֹם יוֹם בְּלִי סוֹף, וְאַחַר כָּךְ לַיְלָה לַיְלָה, חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה. אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם כָּזֶה בְּכַדּוּר הָאָרֶץ? בְּקֹטֶב הַצְּפוֹנִי וְהַקֹּטֶב הַדְּרוֹמִי, שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים יוֹם וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לַיְלָה. לָמָּה אֲנַחְנוּ לֹא גָּרִים שָׁם? כִּי אִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת כָּכָה. ה' עָשָׂה שֶׁבַּמְּקוֹמוֹת הַמְּשֻׁנִּים הָאֵלֶּה אִי אֶפְשָׁר לָגוּר. **פַּעַם מִישֶׁהוּ הָיָה בְּאֵיזֶה מָקוֹם שָׁם,** וְשָׁכְחוּ אֵיזֶה חֲתִיכַת בָּשָׂר. אַחֲרֵי שָׁנָה חָזְרוּ לְשָׁם, וְעַדַיִן הַחֲתִיכָה טְרִיָּה יוֹתֵר. כְּמוֹ מַקְפִּיא שָׁם. לָמָּה? יֵשׁ שָׁם שְׁלוֹשִׁים מַעֲלוֹת מִתַּחַת לָאֶפֶס. אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים "בַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לָמָּקוֹם עָלֵינוּ" (וּמִי שֶׁאֹמֵר "עָלֵינוּ" זֶה לְשׁוֹן עֲלִיָּה. וּפֹה "בַּמָּה מַעֲלוֹת יָרַדְנוּ"... שְׁלוֹשִׁים מַעֲלוֹת אָדָם קָפוּא). (בית נאמן **גליון 485** אות א', **וגליון 332** אות כ"ז).

הֲלָכָה נֶאֱמָנָה

א. צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּהַנָּחַת תְּפִלִּין שֶׁלֹּא לְהָסִיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם, מַה זֶּה לֹא לְהָסִיחַ דַּעְתּוֹ? שֶׁלֹּא יִשְׂחַק שֶׁיֵּשׁ עָלָיו תְּפִלִּין, וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא יָסִיחַ מִמֶּשּׁ, זֶה קָשֶׁה מְאֹד. אֲבָל לְפָעָמִים אָדָם רוֹצֶה לְהַגִּיעַ לְבֵית הַכְּנֶסֶת עִם טַלִּית וּתְפִלִּין, **וְהוּא נוֹסֵעַ בָּאוֹטוֹ** וְעָלָיו תְּפִלִּין, וְזוֹ בָּעָיָה כִּי הוּא לֹא יוּכַל לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא יָסִיחַ דַּעְתּוֹ, כִּי בֶּרֶגַע שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל הַדֶּרֶךְ הוּא מִתְרַכֵּז בָּאוֹטוֹ וְלֹא מִתְרַכֵּז בַּתְּפִלִּין, לָכֵן עָדִיף שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה, אֶלָּא יָגִיעַ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, יַחֲנֶה אֶת הָאוֹטוֹ, יָנִיחַ תְּפִלִּין בֶּחָצֵר וְיִכָּנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כָּכָה יַעֲשֶׂה אֶת הַכֹּל. אֲבָל לֹא יַסַּע עִם הַתְּפִלִּין בְּרֹאשׁ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד בָּזֶה. וְאִם הוּא רוֹצֶה לְהַנִּיחַ בַּבַּיִת, שֶׁיֵּלֵךְ בָּרֶגֶל...

ב. אַחֲרֵי שֶׁאָדָם הִנִּיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד וְעָשָׂה שֶׁבַע כְּרִיכוֹת, **יִכֹּה עִם הַשַּׁרְווּל אֶת הַתְּפִלִּין,** כָּךְ צָרִיךְ עַל פִּי הַקַּבָּלָה. **אוֹמֵר הַבֶּן אִישׁ חַי** (שנה ראשונה פרשת וירא אות ט"ו) **שֶׁמַּהֲרִיקַ"שׁ** [רַבִּי יַעֲקֹב קַשְׁטְרוֹ] מָצָא טַעַם לָזֶה: "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ" (שמות פרק י"ג פסוק ט') לְךָ לְאוֹת וְלֹא לַאֲחֵרִים לְאוֹת. לָכֵן תָּמִיד נַהֲגִינוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ אַחַר שֶׁהִנַּחְנוּ תְּפִלִּין שֶׁל יָד הוֹרַדְנוּ אֶת הַשַּׁרְווּל עַד לְמַטָּה. **אָמְנָם מַעֲקַר הַדִּין לֹא צָרִיךְ.** (בית נאמן **גליון 39** אותיות ל"א ול"ב).

לתרומות וחיזוק העלון הקדוש ← בנק דיסקונט סניף 128 מס' חשבון 703575

בס"ד

בית נאמן

בראשות הרה"ת חנאל כהן שליט"א

ספר תורה

לכבוד הסבא קדישא

במלאת 68 שנים
כמניין חיים לפטירתו של
עטרת ראשנו הסבא קדישא
המקובל האלוקי מרן הגאון

רבי **רחמים חי**
חויתה הכהן זצוק"ל

הרב הראשי וראב"ד ג'רבא
אשר הארץ האירה מכבודו.

מוסדותיו הקדושים יוצאים
בכתיבת ספר תורה לכבודו
ולזכות כל עמ"י ולקירוב הגאולה
בחסד ורחמים
הספר יוכנס בל"נ לביתו ובית
מדרשו באדמת הקודש ברכיה
לקראת יום ההילולא ה-68

כל הקודם זוכה

זכות **אות**
18 ₪

זכות **מילה**
52 ₪

זכות **שורה**
520 ₪

זכות **עמוד**
5,200 ₪

זכות **פרשה**
18,000 ₪

תורם אות, מילה, שורה יקבל
תעודת הוקרה

תורם עמוד/פרשה יקבל
ברכת הבית עם תמונות הצדיקים

התרומה מוכרת לצרכי מס | ניתן לפרוס עד 10 תשלומים

חייגו **9105*** | או בהודעה ל- **08-6727523** בעמדות נדרים פלוס